

LEPA ULOGA

NIKOLA FARG

Prevela
Biljana Kukoleča

■ Laguna ■

Naslov originala

Nicolas Fargues
BEAU RÔLE

Copyright © P.O.L, 2008

Published by arrangement with Literary Agency "Agence
de l'Est."

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Luju i Tankredu

1

Melikijan mi je napisao sledeće pismo:

Dobar dan Antoane,

*Ne znam hoćeš li dobiti ovaj mejl, ali ću ipak okušati sreću. Ja sam Bernar Melikijan, išli smo zajedno u četvrti i peti razred škole Marivo u Moasiju. Nismo se često posećivali. Ti si uvek bio u društvu vođa (trojka Murat Alasen – Eduardo Guelbo – Frank Pereti, sećaš li se?). Ja sam bio prilično stidljiv, nisam imao toliko uspeha kod devojaka i imao sam odlične ocene. Ti si bio jedini iz tog društva koji je ispoljavao naklonost prema meni, nisi me ismevao niti me smatrao budalom, nisi se rugao mom jermenskom prezimenu, mojoj prera-
noj maljavosti, ni mojoj nedarovitosti za gimnastiku. Barem si mi svakoga jutra poželeo dobar dan. Pitao sam se da li je to iz sažaljenja, ili iz prave dobrote. U svakom slučaju, već tada si imao dara da se prilagodiš svakoj situaciji i da se dopadneš svima, pa me ne čudi što si postao glumac. Ja sam, sve do danas, nastavio da igram ulogu „dobrog đaka“. Oženio sam se pre osam*

godina, imam dvoje dece i predajem francuski u gimnaziji u Val de Marnu.

Prelazim na svrhu ovog pisma. Jedne subote u mesecu puštam svojim đacima iz I /L razreda film, posle koga sledi rasprava, uglavnom o društvenim temama: sukob generacija, nezaposlenost, imigracija, rasizam i slično. Pošto sam te gledao u poslednjem Grinspanovom filmu, kazao sam sebi da bi ti možda prihvatio poziv da dođeš u našu školu i učestvuješ u jednoj od tih rasprava. Ukucao sam tvoje ime na gugi i našao adresu tvog agenta, pa ti tako šaljem ovo pismo. Za moje đake bi bilo jedinstveno iskustvo da uživo razgovaraju s pravim glumcem, a i meni bi to pričinilo veliko zadovoljstvo.

Znam da je tvoj raspored pretrpan obavezama i da je moj poziv skroman u odnosu na one koje verovatno dobijaš.

Nadajući se odgovoru,
prijateljski te pozdravlja,
Bernar

Odmah sam znao da ću mu odgovoriti na pismo. Prvi razlog je bio taj što u pismu nije bilo ortografskih grešaka, ni nepotrebnih reči, što je ukazivalo na preciznog i pouzdanog čoveka. Osim toga, vrlo je tačno koristio reči: *Dobar dan Antoane, pozdrav, postići, maljavost, nedarovitost, u sebi, odlučio sam*, ime Grinspan je bilo tačno napisano i tako dalje. Pismo je odisalo opštom zrelošću, ton je bio neposredan, nije nastojao da ostavi dobar ili loš utisak, zahtev je bio jasno napisan, bez navaljivanja i laskanja.

Mada sam znao da je, za profesora književnosti, prilično normalno da bude sposoban da se lepo izražava, malo momaka iz moje generacije danas je u stanju da to postigne, a naročito se to odnosilo na one sa televizije: animatore,

pevače, glumce, pa čak i novinare, koji su se, svi odreda, bez kompleksa pojavljivali na podijumima i brbljali ne shvatajući da je stvarno „kul“ koristiti elegantan rečnik i znati baratati rečima.

Dirnulo me je i sećanje na školske dane. Sećao sam se dobro Bernara Melikijana, mada su stotine lica i imena prohujale pred mojim očima od onog vremena do sada. Ljudi sa kojima se danas viđam, i život koji vodim, udaljeni su hiljade svetlosnih godina od davnih dana u Marivou. Pomalo sam se i ponosio činjenicom da je neko tako zaboravan i sklon zanemarivanju beznačajnih susreta, kao što sam, po sopstvenom mišljenju, bio ja, u stanju da se odlično seti Melikijana i većine drugova iz škole iz 1983–1985. godine. Tu su i Murat, Eduardo i Frank, naravno, ali i Stiv Matimbela, Ksavije Bol, Fransina Mbarga, Žili Zirigel, Izabel Martel, Migel Pena, Loren Razimovski, Naomi Lipton, Azara Ben-Sada, Žan Kristof de Matos, Loran Praks, Anik Diara, Emanuel Gedž, Aziz Kabdi, Žil Beleš.

Godine 1983–1985. (bože, prošlo je više od dvadeset godina!) podsećale su me na Madoninu pesmu *Holidej*, na *Triler* i *Bili Džin* Majkla Džeksona, na Sidnijeve emisije o hip-hopu, na originalne naslove filma *Flešdens* i *Stejing elajv* (verziju *Groznice subotom uveče*, s pesmama *Bi Džiza* i Frankom Staloneom, Silvesterovim bratom). To su bile godine kada su se prikazivali *Roki III* i *Rambo*, serija *Dinastija*, doba elektronike i sintisajzera u francuskoj pop-muzici, vreme grupe *Indokina* i početka emitovanja videoklipova, odela sa naramenicama, rumenila na jagodicama, divljih frizura, u stilu Džene de Rosni na devojkama koje su se gurale po pabovima, vreme gustih uvojaka Lajonela Ričija, zadimljenih spotova i razlivenog plavog svetla na sceni, kao u američkim filmovima.

Bilo je to pre dvadeset godina, ali je to bilo *mojih* dvadeset godina, pa je zvučalo sasvim drugačije nego kada su ljudi iz generacije *mojih* roditelja govorili o nečemu što je bilo „pre dvadeset godina“. Melikijanovo pismo nije me toliko podsetilo na moje godine koliko me je navelo na razmišljanje o tome da je to mnogo godina, a ipak nije bilo tako davno. Bolje reći, pomislio sam da je veliki deo mog života protekao ni u čemu.

Mada je pismo napisao odrastao čovek, ja sam, ipak, zamišljao Melikijana iz Marivoa. Kao da on i ja, kao ni svi drugi iz te generacije, ne možemo da vidimo jedni druge nikako drugačije, kao da ne možemo da se posmatramo kao odrasli ljudi. Želeo sam, zapravo, da me ne shvati previše ozbiljno. Bilo mi je drago što nijednoga časa nije pomišljao da mi persira i radovao sam se što se seća, baš kao i ja, svih imena i svih detalja našeg školovanja. Njegovi komentari su imali pravu težinu, bili su uzdržani, a bilo je u njima humora i samokritike. Pri tom nije umanjivao posledice ponižavanja kome smo ga izlagali: ne, zbilja je bio vredan poštovanja.

Pokušavajući da uspostavam vezu između đaka bez hari-zme i šarma, kakav je bio u Marivou, i čoveka koji je napisao to istančano pismo, zapitao sam se šta li se dogodilo s Muratom, Eduardom i Frankom. Istina je da sam se u ono doba družio sa njima, a ne i sa Melikijanom, čak i kada je to zahtevalo prilične napore s moje strane. Smejao sam se, od srca, njihovim uvredljivim primedbama na njegov račun, ali sam se pri tom osvrtao da vidim nalazi li se on u blizini. Možda sam se baš zbog toga rukovao sa njim svakog jutra: želeo sam da umirim nečistu savest. U tom pogledu se u njegovom pismu naziralo pravo pitanje: da li ja svoj uspeh dugujem hipokriziji?

Što se tiče Murata, Eduarda i Franka, ne bih se začudio da saznam da danas svaki od njih, na svoj način, plaća zbog

zloće s kojom su se ophodili prema Melikijanu i da žive prosečnim životom, punim frustracija, da više nisu zanimljivi nikome, a naročito ne devojkama.

Setio sam se epizode iz serije *Džamp strit 21*, s Džonijem Depom, koju sam gledao negde između 1988. i 1991. godine. U toj epizodi policajac Dag Penhol (sećam se da ga je igrao Piter de Luiz, s kratko ošišanom kosom sa strane i dužom na potiljku), slučajno, u nekom dosijeu, nalazi ime svog školskog druga, koji ga je svojevremeno maltretirao. Dag je, u međuvremenu, izrastao u snažnog muškarca i postao samouveren i odlučan, ponekad sklon i da malo prenaqli. Kada je u komesarijatu (uvek mi izgleda smešno kada vidim francusku verziju te reči preuzete iz američkih serija) video poznato ime, krv mu je proključala, a uspomene su ga obuzele u toj meri da nije bio u stanju da ih se oslobodi. Nateraće već on tog tipa da mu plati za sve, do vraga s policijskom etikom, suviše je odrastao za takve priče.

Dohvatio je jaknu sa vešalice, izašao iz kancelarije, otišao na naznačenu adresu, parkirao na trotoaru, preskočio nekoliko ulaznih stepenika ispred bedne kuće i zauzeo boksersku pozu ispred vrata. Na pragu se pojavio neki bezubi, proćelavi tip, koji je imao barem dvadeset kilograma manje od njega. Bio je to isti onaj momak iz škole, s jakim bicepsima i lepim licem, samo stariji petnaestak godina. Pijan i propao, poluklošar, taj čovek nije bio u stanju ni da prepozna Penhola, koji je pred tom slikom propasti odustao od svojih namera i otišao. Pouka: ne treba se uzdati u hijerarhije iz školskih dana, jer se točak života okreće.

Zbog maltretiranja koja je nekada pretrpeo Melikijan (koji je, možda, čekao svoj dan osvete), a i da bih zauvek odbacio slike Murata Alasena ili Franka Peretija (koje su ukazivale na ono što sam i sam mogao postati), da bih zahvalio nebu što me je, i pored *mojih* povremenih zastranjivanja, izvelo na

pravi put, zbog svega toga sam odlučio da ne samo odgovorim Melikijanu, već i da prihvatim njegov predlog. Pri tom mi se pomisao da odem u školu u Val de Marnu činila pomalo dosadna, naročito zbog prevoza. Nisam bio u stanju da se odlučim da kupim kola, a posle uspeha filma *Vajt staf* nisam više smeo da se vozim metroom, niti brzim vozom, odnosno više nisam pokušavao da po svaku cenu vodim normalan život, bez obzira na sve brojnije poglede koji su me pratili. Što se tiče taksija, mada nisam bio siromašan, nisam baš bio ni Tom Kruz, što znači da nisam želeo da, samo da bih ugodio Melikijanu, platim vožnju do tamo i natrag oko 150 evra, a o nadoknadi troška te vrste u pismu nije bilo reči.

Ipak mi se dopadala zamisao da odem tamo i da među tim skromnim i nepoznatim ljudima iz prigradskog naselja glumim svoju ulogu pred uzbuđenim profesorima, đacima i doteranim upravnikom, i da se na taj način naplatim za sve ono što mi je uskratilo moje osrednje školovanje.

Bio sam čvrsto rešen da odgovorim Melikijanu, jer me je, zapravo, ganulo pitanje koje mi je postavio bez mnogo razmišljanja, kao da sam ja bilo ko. Voleo sam da zamišljam da je, kada mi je poslao pismo, kazao ženi: „Bili smo u istom odeljenju, ali sam siguran da mi neće odgovoriti, sada je pre više poznat. Što bi se njega ticao Marivo?“ Dok je, kada je dobio moj odgovor, verovatno kazao ženi: „Hej! Antoan mi je odgovorio! Prihvatio je! Doći će! Ne mogu da verujem! Mislio sam da glumci ne haju za nas!“

Bio sam, dakle, spreman na sve da dokažem besprekornom i javnosti nepoznatom Melikijanu da sam možda zbilja bio licemer, ali svakako nisam nikakav uobraženko.

Svaki put kada bi me pozvali sa Konkordina, znao sam da je u pitanju neka nevolja, ili da će mi tražiti neku uslugu. Po već ustaljenom ritualu, veza bi se prekinula posle prvih pozdrava, pa bih onda ja pozvao njih, da bi mi kazali kako ne znaju zašto se veza prekinula, svakako je do *Telekoma* („Znaš kako je ovde, Antoane“). Onda bih kazao: „Nije važno, kako je kod vas?“ Odgovorili bi mi: „Dobro je, nema nekih novosti, uglavnom sve kao i obično“, da bi zatim prešli na poentu razgovora.

Čitava ta mala komedija je značila: „Mi nemamo iste mogućnosti kao ti da plaćamo međunarodne razgovore, ali smo zato ponosni. Zato nas ti pozovi a da ne moramo da te molimo, da ne bismo izgubili obraz.“

Ja sam to shvatao, i uvek sam igrao istu komediju, jer je to bilo nešto o čemu se nije moglo raspravljati, to je bio utvrđeni poredak stvari. Ipak sam želeo da me ponekad oni pozovu, ili da mi daju signal da ih zovem samo zato da bismo se čuli, iz zadovoljstva, zbog novosti, a ne samo zbog nekih nevolja ili usluga. No znao sam vrlo dobro da ne vredi da to tražim od njih, jer bi mi odgovorili „da, da“ i ne bi to nikada